

BÖLÜM 6

İntiharda Risk Faktörleri ve İntiharın Önlenmesi

Süleyman DÖNMEZLER¹

GİRİŞ

İntihar davranışı yaygın bir halk sağlığı problemi olup, yıllar boyu önemli bir oranda bir azalma görüldüğünü söylemek zordur. Dünyada yılda 800.000'den fazla kişide intihar ile ilişkili ölüm gözlenmektedir (1). İlginçtir ki, psikiyatrinin en ölümcül durumunun, DSM-5'de ileri çalışmalar için önerilen “İntihar Davranışı Bozukluğu”na kadar bir tanı kriterler bütünü olmadığı görülmektedir (2).

İntihar düşünce ve davranışının önlenmesi ve tedavisi için atılacak ilk adımlardan biri risk faktörlerini yüksek kesinlik ile saptamak olacaktır. Ayrıca, intihar fikri; dilek/istek, derinlemesine düşünme ve zihinsel uğraşı gibi süreçleri kapsayan geniş bir alan olduğundan ve üzerinde uzlaşılmış tutarlı bir tanımı olmadılarından dolayı klinisyenler, araştırmacılar ve öğretim elemanları zorluklarla karşılaşmaktadır.

Güncel kuramlar; bu bölümde tartışılaceği üzere, intihar düşünce ve davranışının çevresel, biyolojik, psikolojik ve kültürel etkileşimlere bir yanıt olduğu üzerinde durmaktadır.

¹ Uzm. Dr, Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği,
drsuleymandonmezler@gmail.com

İleri yaş, yaşam evrelerinin diğer kısımlarından insidans, intihar metodu ve risk faktörleri açısından ayrıca değerlendirilmelidir. İleri yaş kişilerin sağlık hizmetlerine erken ulaşımının sağlanması ve sosyal destek sistemlerine katılımının kolaylaştırılması intihar girişimlerini önleyebilir.

SONUÇ

İntihar davranışsı yaygın bir halk sağlığı problemi olup, önlenmesi ve tedavisi için atılacak ilk adımlardan biri risk faktörlerini saptamaktır. Güncel kuramlar; intihar düşünce ve davranışının çevresel, biyolojik, psikolojik ve kültürel etkileşimlere bir yanıt olduğu üzerinde durmaktadır. Çoğunluğu major depresyon olmak üzere psikiyatrik bozukluk varlığı bireylerde intihar davranışında kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Geçmiş intihar fikir ve davranışları, ileri yaş, stres ve umut-suzluk, kanser tanısı gibi risk faktörleri de bu bölümde tartışılmıştır.

Güncel kılavuzlar intihar risk değerlendirmeye ve yönetiminde benzer noktalara değınseler de öneriler kısmında önemli derecede farklılıklar dikkat çekmektedir. Her birey için kişiselleştirilmiş planlara sahip güvenlik planı, risk değerlendirmesi kapsamında ve hasta hekim görüşmesi esnasında toplanan bilgiler sonrasında tamamlanarak intiharı önlemeye yarayabilir. Ayrıca, ileri yaş kişilerin sağlık hizmetlerine erken ulaşımının sağlanması ve sosyal destek sistemlerine katılımının kolaylaştırılması intihar girişimlerini önleyebilir.

KAYNAKLAR

1. Naghavi, M., Global, regional, and national burden of suicide mortality 1990 to 2016: systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2016. *Bmj*, 2019. 364: p. l94.
2. Obegi, J.H., Rethinking Suicidal Behavior Disorder. *Crisis*, 2019. 40(3): p. 209-219.
3. Franklin, J.C., et al., Risk factors for suicidal thoughts and behaviors: A meta-analysis of 50 years of research. *Psychol Bull*, 2017. 143(2): p. 187-232.
4. Belsher, B.E., et al., Prediction Models for Suicide Attempts and Deaths: A Systematic Review and Simulation. *JAMA Psychiatry*, 2019. 76(6): p. 642-651.
5. Naherniak, B., et al., Ambivalence About Living and the Risk for Future Suicide Attempts: A Longitudinal Analysis. *Prim Care Companion CNS Disord*, 2019. 21(2).
6. Gairin, I., A. House, and D. Owens, Attendance at the accident and emergency department in the year before suicide: retrospective study. *Br J Psychiatry*, 2003. 183: p. 28-33.
7. Stanley, I.H., et al., Anxiety sensitivity and suicidal ideation/suicide risk: A meta-analysis. *J Consult Clin Psychol*, 2018. 86(11): p. 946-960.
8. van Bergen, D., O. Eylem-Van Bergeijk, and A.H. Montesinos, Attempted suicide and suicide of young Turkish women in Europe and Turkey: A systematic literature review of characteristics and precipitating factors. *PLoS One*, 2021. 16(8): p. e0253274.
9. Canetto, S.S., Suicidal Behaviors Among Muslim Women. Patterns, Pathways, Meanings, and Prevention. *Crisis*, 2015. 36(6): p. 447-58.

10. Snorrason, I., et al., Body dysmorphic disorder and major depressive episode have comorbidity-independent associations with suicidality in an acute psychiatric setting. *J Affect Disord*, 2019. 259: p. 266-270.
11. Cáceda, R., W.S.T. Griffin, and P.L. Delgado, A probe in the connection between inflammation, cognition and suicide. *J Psychopharmacol*, 2018. 32(4): p. 482-488.
12. López-Goñi, J.J., et al., Suicidal attempts among patients with substance use disorders who present with suicidal ideation. *Addict Behav*, 2019. 89: p. 5-9.
13. Fernández-Montalvo, J., J.J. López-Goñi, and A. Arteaga, Psychological, physical, and sexual abuse in addicted patients who undergo treatment. *J Interpers Violence*, 2015. 30(8): p. 1279-98.
14. Arribas-Ibar, E., et al., Suicidal behaviours in male and female users of illicit drugs recruited in drug treatment facilities. *Gac Sanit*, 2017. 31(4): p. 292-298.
15. Rodríguez-Cintas, L., et al., Factors associated with lifetime suicidal ideation and suicide attempts in outpatients with substance use disorders. *Psychiatry Res*, 2018. 262: p. 440-445.
16. Paris, J., Suicidality in Borderline Personality Disorder. *Medicina (Kaunas)*, 2019. 55(6).
17. Oexle, N., et al., Mental illness stigma, secrecy and suicidal ideation. *Epidemiol Psychiatr Sci*, 2017. 26(1): p. 53-60.
18. Rüsch, N., M.C. Angermeyer, and P.W. Corrigan, Mental illness stigma: concepts, consequences, and initiatives to reduce stigma. *Eur Psychiatry*, 2005. 20(8): p. 529-39.
19. Oexle, N., et al., Self-stigma and suicidality: a longitudinal study. *Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci*, 2017. 267(4): p. 359-361.
20. Fawcett, J., et al., Time-related predictors of suicide in major affective disorder. *Am J Psychiatry*, 1990. 147(9): p. 1189-94.
21. Joiner, T.E., Jr., et al., Four studies on how past and current suicidality relate even when “everything but the kitchen sink” is covaried. *J Abnorm Psychol*, 2005. 114(2): p. 291-303.
22. Links, P., et al., Prospective study of risk factors for increased suicide ideation and behavior following recent discharge. *Gen Hosp Psychiatry*, 2012. 34(1): p. 88-97.
23. Miranda, R., et al., Cognitive inflexibility as a prospective predictor of suicidal ideation among young adults with a suicide attempt history. *Depress Anxiety*, 2012. 29(3): p. 180-6.
24. Borges, G., et al., Risk factors for the incidence and persistence of suicide-related outcomes: a 10-year follow-up study using the National Comorbidity Surveys. *J Affect Disord*, 2008. 105(1-3): p. 25-33.
25. O'Connor, R.C., et al., Psychological processes and repeat suicidal behavior: a four-year prospective study. *J Consult Clin Psychol*, 2013. 81(6): p. 1137-43.
26. Suokas, J., et al., Long-term risk factors for suicide mortality after attempted suicide--findings of a 14-year follow-up study. *Acta Psychiatr Scand*, 2001. 104(2): p. 117-21.
27. Wenzel, A., et al., Predictors of suicide relative to other deaths in patients with suicide attempts and suicide ideation: a 30-year prospective study. *J Affect Disord*, 2011. 132(3): p. 375-82.
28. Tejedor, M.C., et al., Attempted suicide: repetition and survival--findings of a follow-up study. *Acta Psychiatr Scand*, 1999. 100(3): p. 205-11.
29. Brådvik, L. and M. Berglund, Repetition and severity of suicide attempts across the life cycle: a comparison by age group between suicide victims and controls with severe depression. *BMC Psychiatry*, 2009. 9: p. 62.
30. Ribeiro, J.D., et al., Self-injurious thoughts and behaviors as risk factors for future suicide ideation, attempts, and death: a meta-analysis of longitudinal studies. *Psychol Med*, 2016. 46(2): p. 225-36.
31. Fernandez-Rodrigues, V., et al., Risk factors for suicidal behaviour in late-life depression: A systematic review. *World J Psychiatry*, 2022. 12(1): p. 187-203.
32. Karbeyaz, K., et al., Elderly suicide in Eskisehir, Turkey. *J Forensic Leg Med*, 2017. 52: p.12-15.
33. van Heeringen, K., *Frontiers in Neuroscience Stress-Diathesis Model of Suicidal Behavior*, in *The Neurobiological Basis of Suicide*, Y. Dwivedi, Editor. 2012, CRC Press/Taylor & Francis © 2012 by Taylor & Francis Group, LLC.: Boca Raton (FL).

34. Klonsky, E.D., B.Y. Saffer, and C.J. Bryan, Ideation-to-action theories of suicide: a conceptual and empirical update. *Curr Opin Psychol*, 2018. 22: p. 38-43.
35. Klonsky, E.D., et al., The three-step theory of suicide: Description, evidence, and some useful points of clarification. *Prev Med*, 2021. 152(Pt 1): p. 106549.
36. Harmer, B., et al., *Suicidal Ideation*, in *StatPearls*. 2022, StatPearls Publishing Copyright © 2022, StatPearls Publishing LLC.: Treasure Island (FL).
37. Zaorsky, N.G., et al., Suicide among cancer patients. *Nat Commun*, 2019. 10(1): p. 207.
38. Henson, K.E., et al., Risk of Suicide After Cancer Diagnosis in England. *JAMA Psychiatry*, 2019. 76(1): p. 51-60.
39. Swannell, S., G. Martin, and A. Page, Suicidal ideation, suicide attempts and non-suicidal self-injury among lesbian, gay, bisexual and heterosexual adults: Findings from an Australian national study. *Aust N Z J Psychiatry*, 2016. 50(2): p. 145-53.
40. Chen, R., et al., Suicidal ideation and attempted suicide amongst Chinese transgender persons: National population study. *J Affect Disord*, 2019. 245: p. 1126-1134.
41. Bokor, J., et al., Inflamed Mind: Multiple Genetic Variants of IL6 Influence Suicide Risk Phenotypes in Interaction With Early and Recent Adversities in a Linkage Disequilibrium- Based Clumping Analysis. *Front Psychiatry*, 2021. 12: p. 746206.
42. Bernert, R.A., M.A. Hom, and L.W. Roberts, A review of multidisciplinary clinical practice guidelines in suicide prevention: toward an emerging standard in suicide risk assessment and management, training and practice. *Acad Psychiatry*, 2014. 38(5): p. 585-92.
43. Green, J.D., et al., Evaluating the Effectiveness of Safety Plans for Military Veterans: Do Safety Plans Tailored to Veteran Characteristics Decrease Suicide Risk? *Behav Ther*, 2018. 49(6): p. 931-938.
44. Bryan, C.J., et al., Effect of crisis response planning vs. contracts for safety on suicide risk in U.S. Army Soldiers: A randomized clinical trial. *J Affect Disord*, 2017. 212: p. 64-72.
45. Ionescu, D.F., et al., Esketamine Nasal Spray for Rapid Reduction of Depressive Symptoms in Patients With Major Depressive Disorder Who Have Active Suicide Ideation With Intent: Results of a Phase 3, Double-Blind, Randomized Study (ASPIRE II). *Int J Neuropsychopharmacol*, 2021. 24(1): p. 22-31.
46. Canuso, C.M., et al., Esketamine Nasal Spray for the Rapid Reduction of Depressive Symptoms in Major Depressive Disorder With Acute Suicidal Ideation or Behavior. *J Clin Psychopharmacol*, 2021. 41(5): p. 516-524.
47. Zalsman, G., et al., Suicide prevention strategies revisited: 10-year systematic review. *Lancet Psychiatry*, 2016. 3(7): p. 646-59.
48. Guloksuz, S., et al., The impact of electroconvulsive therapy on the tryptophan-kynurenone metabolic pathway. *Brain Behav Immun*, 2015. 48: p. 48-52.
49. Mehta, S., et al., Effect of high frequency versus theta-burst repetitive transcranial magnetic stimulation on suicidality in patients with treatment-resistant depression. *Acta Psychiatr Scand*, 2022. 145(5): p. 529-538.
50. Gascon, B., et al., Suicide Risk Screening and Suicide Prevention in Patients With Cancer. *JNCI Cancer Spectr*, 2021. 5(4).